

ONLINE

Europese Commissie

Zoetermeer, 16 september 2022

Betreft : feedback op voorstel Verordening (EU) 2021/2115
Kenmerk : GP.B.22.002
Telefoon nr. : 079 30 30 330
E-mail : pinxterhuis@bo-akkerbouw.nl

Geachte Commissie,

Met belangstelling namen we kennis van uw voorstel voor Verordening (EU) 2021/2115. De inhoud van uw voorstel toetsten wij aan eigen doelen, aanpak, ervaringen en resultaten van ons Actieplan Plantgezondheid. Met dit Actieplan werkt de Nederlandse akkerbouw actief aan aantoonbaar duurzame teeltmethoden die afnemers erkennen en die maatschappelijke waardering krijgen. We beperken emissies van gewasbeschermingsmiddelen naar het milieu tot het uiterste minimum en akkerbouwproducten houden we nagenoeg residuvrij.

Zowel op de korte als middellange termijn blijft hierbij *de rentabiliteit leidend* voor ons. Dit sluit aan bij de 'van boer tot bord'-strategie, die tot doel heeft om *op een economisch haalbare manier* aanzienlijke vooruitgang te boeken bij de vermindering van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen.

Actieplan Plantgezondheid

Duurzamere teeltmethoden zijn complex en kennisintensief; de beoogde gedragsverandering bij akkerbouwers vereist een zorgvuldig samenspel van activiteiten én een compleet pakket aan maatregelen en middelen. Sinds 2018 werken wij met de hele keten samen aan het Actieplan Plantgezondheid. Daarmee staan BO Akkerbouw en haar 12 leden de Nederlandse akkerbouwers bij om aan de huidige en toekomstige teeltuitdagingen het hoofd te bieden.

Dit gebeurt onder meer met:

- het programma Onderzoek & Innovatie voor de akkerbouw met momenteel tientallen [lopende onderzoeksprojecten](#) gerelateerd aan het Actieplan. Alle akkerbouwers in Nederland dragen hier financieel aan bij en uitkomsten zijn altijd openbaar;
- kennisverspreiding via de [BO nieuwsbrief](#) die meer dan 6.000 akkerbouwers bereikt, het [Duurzaam Praktijknetwerk Akkerbouw](#) en het initiatief CRKLS als nieuw portaal voor het ontsluiten van praktijkonderzoek, gebaseerd op praktische toepassingen;
- samenwerkingen binnen en buiten de sector, met overheden en wetenschappers, op gebied van actuele en relevante onderwerpen zoals klimaatadaptatie en toepassing van [biostimulanten](#);
- ontwikkeling van instrumenten voor [emissiereductie](#) (waaronder [protocollen voor een nagenoeg gesloten erf en perceel](#)) en [duurzaam bodembeheer](#) die onze leden gebruiken

in contact met akkerbouwers, zoals de [Bodemadvieskalender](#) en de eind november uit te brengen Bodemscheurkalender;

- certificering met [VVAK](#), een privaat schema voor voedselveiligheid en duurzaamheid, waaraan meer dan 7.000 akkerbouwers deelnemen. Verwerkers in de akkerbouw stellen VVAK als minimumvoorwaarde aan hun leveranciers.

Ons Actieplan spoort met de ambitie en doelen van het nationale Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030. Met de activiteiten van ons Actieplan werken we actief aan geïntegreerde gewasbescherming, beter beheer van bodems, emissiereductie van gewasbeschermingsmiddelen, [versterking van de biodiversiteit](#) en verlaging van de milieupact. Voor een uitgebreid overzicht verwijzen we naar [het online dossier van het Actieplan](#).

Context en toonzetting

Bij de toelichting op de Verordening staat vermeld dat pesticiden schadelijke gevolgen kunnen hebben voor het milieu en de menselijke gezondheid. En dat ze daarom in de EU streng worden gereguleerd. Bij de verdere uitwerking en vooral bij de presentatie van deze verordening komt die strenge regulatie nauwelijks terug. De Commissie maakt melding van burgerinitiatieven en van het feit dat er sprake is van toenemende zorgen in de samenleving over (de effecten van) het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Deels is dat terecht, zoals het eveneens terecht is dat de Commissie er oog voor heeft en rekening mee houdt. Dat doen wij ook. Tegelijkertijd dient de Commissie recht te doen aan de wetenschappelijke onderbouwing bij die regulatie en onterechte zorgen en verdachtmakingen tegen te spreken en geen verdere voedingsbodem te geven.

Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen gebeurt niet lichtvaardig en heeft een reden. Akkerbouwers hebben de jaarlijkse uitdaging om aan het eind van het seizoen voldoende producten te oogsten die voldoen aan de juiste kwaliteitseisen en rendement opleveren. Dit aspect is een wezenlijk deel van 'het verhaal' bij gewasbeschermingsmiddelen. En moet deel uitmaken van de informatie die de Commissie bij (verhandelingen over) de Verordening deelt en via in de Verordening voorgestelde bewustwordingsprogramma's voor het publiek toegankelijk wil (laten) maken.

Hierbij past ook het feit dat herhaald onderzoek en controles laten zien dat akkerbouwers en verwerkers bij de teelt, bewaring en verwerking van akkerbouwproducten zorgvuldig te werk gaan: het product voldoet aan (eveneens strenge) residu-eisen en is veilig te consumeren. Daarnaast zijn binnen de EU de toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen tijdelijk; er vindt periodieke herbeoordeling plaats waarbij de jongste wetenschappelijke inzichten worden meegenomen.

ICM-aanpak

Binnen het Actieplan Plantgezondheid kennen we het project Geïntegreerd teeltadvies. Doel is om *Integrated Crop Management* (ICM) uniformer te benaderen vanuit alle leveranciers en adviseurs van telers. Dit zorgt voor een meer eenduidige systeemaanpak bij ICM en maakt de systematiek meer herkenbaar voor akkerbouwers die met hun teeltrotatie vele ziekten en plagen hebben te voorkomen, beheersen en/of bestrijden. Wij nemen als uitgangspunt bij de systeemaanpak het raamwerk dat Wageningen University en Research (WUR) ontwikkelde, onder meer op basis van resultaten van wetenschappelijk onderzoek die de sector zelf mede financierde. Via dit onderzoek wordt het raamwerk verder getoetst en uitgewerkt, zoals dat ook gebeurt bij praktijkpilots. Daarbij werken we onder meer aan vertaling van het raamwerk naar concreet handelingsperspectief voor telers bij specifieke gewas-plaagcombinaties (denk aan *Cercospora* in suikerbieten en *Phytophthora* in aardappelen). Aan de hand van de eigen bedrijfssituatie én de stand van het gewas, kan de akkerbouwer vervolgens keuzes maken bij de toepassing van ICM.

We verwachten als akkerbouw met dit initiatief invulling te geven aan het coalitieakkoord in Nederland én aan het Commissievoorstel met de Verordening, die versnelling voorstaan van geïntegreerde gewasbescherming. In dit aspect van de verordening kunnen we ons goed vinden. Dat is niet het geval bij verplichte gewas-specifieke regels die worden voorgesteld. Objectieve en verifieerbare criteria voor een ICM-aanpak zijn prima, ook om de advisering erop aan te passen en op te toetsen (hetgeen we met ons project wensen uit te werken: meer objectieverbaar maken van het teeltadvies). Gewas-specifieke regels die (op voorhand) zijn opgelegd staan ver van de praktijk waarbij ondernemers keuzes hebben te maken bij alle uitdagingen die zich voorafgaand aan, tijdens en na het teeltseizoen voordoen en die goede oogsten in gevaar kunnen brengen. Wij hechten sterk aan doelvoorschriften en niet aan verplichtingen met maatregelen. Laat de ondernemer ondernemen!

Van kilo's naar milieu-impact

We onderschrijven de intentie van de verordening om mens, dier en milieu te beschermen. Die intentie zien we niet vertaald in de reductiedoelen die de Europese Commissie voorstaat. Die doelen focussen vooral op gebruik in kilogram actieve stof. Dit is een simplistische weergave van de praktijk en de uitdagingen waar telers voor staan. Het draait immers niet om het gebruik, maar om het effect van middelen op de omgeving. Weersomstandigheden zijn en blijven sterk bepalend voor het opkomen van ziekten en plagen én de mate waarin ingrijpen nodig is om – ook bij geïntegreerd telen – oogst- of kwaliteitsverlies te voorkomen met toepassing van middelen. Bovendien heeft de nieuwe generatie middelen een andere functie en werking in een geïntegreerd teeltsysteem. Dit kan dus betekenen dat telers juist meer kilo's middelen of bespuitingen toepassen. Een hoger dan wel frequenter gebruik van (laag-risico) middelen kan toch gepaard gaan met lagere impact op milieu en omgeving. Dit zou een vertaling moeten krijgen in (toelatings)wetgeving en publicaties van verbruikscijfers. Dit draagt ook bij aan correcte beeldvorming in de samenleving.

De afgelopen jaren speelde de zogeheten Milieumeetlat (CLM Yardstick met Environmental Impact Points (EIP)) een voorname rol bij specifieke keuzes en gebruik van middelen bij Nederlandse akkerbouwers. Risico's voor bijvoorbeeld waterleven werd (en wordt) meegewogen. De methodiek krijgt verfijning met de [Milieu-indicator Gewasbescherming \(MIG\)](#) die in ontwikkeling is en is gestoeld op wetenschappelijke inzichten en rekenregels. Die MIG houdt rekening met de impact van gebruikte middelen voor bodem, water, lucht en vogel-, insect- en diersoorten. Niet alleen wat betreft de werkzame stoffen, maar ook de wijze waarop ze worden toegepast.

De beoogde grofmazige werkwijze van de Commissie met reductiedoelen voor gebruik en risico van gewasbeschermingsmiddelen lijkt een stap terug als het gaat om verminderen van de milieubelasting. Enerzijds vanwege de miskennis van het onderscheid in milieurisico bij actieve stoffen die – bij het voorstel van de Commissie – in dezelfde risicogroepen zijn ingedeeld. Anderzijds vanwege miskennis van reeds bereikte resultaten van telers met reductie van de milieubelasting:

- sinds begin deze eeuw is die milieubelasting meer dan gehalveerd ([zie Agrimatie](#));
- veel akkerbouwproducten voldoen aan de hoogste duurzaamheidsstandaard: SAI Gold.

We voorzien verdere mogelijkheden met de Milieu-indicator. Bij vaststelling van Europese én nationale reductiedoelen dient – bij zowel kilogramgebruik als bij de 'intensiteit' van het gebruik – meer rekening te worden gehouden met de aard van de (nieuwe generatie) middelen en de milieubelasting die met gebruik ervan gepaard gaat. De Commissie lijkt daarnaast voorbij te gaan aan het feit dat de 'intensiteit' van het middelengebruik sterk samenhangt met het bouwplan, de teeltintensiteit en de gewasopbrengst. Dit valt op te maken uit het voorstel om lidstaten met een relatief hoger middelgebruik te verplichten verdergaande reductiedoelen door te voeren (tot 65% reductie). Ook dit houdt onvoldoende rekening met de feitelijke milieubelastende effect van de

(hoeveelheid) gebruikte middelen. Dit voorstel voor verder aan te scherpen nationale doelen wijzen we af.

Tot slot lijkt de methodiek die de Commissie voorstelt geen rekening te houden met besluiten buiten de invloedssfeer van telers. De (politieke) beslissing om gebruik van neonicotinoïden te verbieden zorgde voor een noodzaak tot forse toename van het gebruik van insecticiden. Dit is telers niet aan te rekenen en is tevens aanleiding voor ons pleidooi om nieuwe verboden op actieve stoffen en/of middelen op te schorten in afwachting van de beschikbaarheid van alternatieven.

Vervangende instrumenten

Met onderzoek en praktijkpilots gelieerd aan ons Actieplan verkennen we mogelijkheden om gebruik van chemische middelen (fors) te reduceren. Het PPS-onderzoek Akkerbouw op Zand kent als uitgangspunt telen zonder gebruik van de *candidates for substitution*. Bij de praktijkpilot Systeemaanpak met biologische buffering werken we samen met Artemis aan weerbare teeltsystemen met inzet van biostimulanten en biologische middelen. Bij deze en andere initiatieven ervaren we dat de gereedschapskist van de teler te weinig alternatieven voor chemie bevat. Hier wreekt zich het EU-verbod op gebruik van moderne methoden voor veredeling (o.m. Crispr-Cas), de bijzonder trage procedures voor toelating van biologische en andere (laag-risico) middelen en belemmeringen voor precisietoepassing van middelen.

De Commissie geeft bij de Verordening aan dat, om de reductiedoelstellingen te halen, de beschikbaarheid en gebruik van biologische bestrijdingsmiddelen en andere niet-chemische alternatieven moeten worden vergroot. Dit geldt ons inziens evenzeer voor de mogelijkheid nieuwe veredelingsmethoden toe te passen als ook precisietechnieken. Voor alle drie deze 'instrumenten' stelt de Commissie te werken aan snelle verruiming van die mogelijkheden. Hierbij dient de Commissie in ogenschouw te nemen dat na aanpassing van de regelgeving, het nog jaren vergt voordat telers de figuurlijke vruchten plukken van deze vervangende instrumenten. Elk jaar vertraging brengt de doelen van de verordening verder buiten bereik, zowel voor de Unie als geheel als voor de individuele lidstaten. Telers mogen niet de dupe worden of worden afgerekend op dit beleidsfalen.

Bij de onderbouwing van haar keuze voor de voorstellen stelt de Commissie dat "gebruikers van pesticiden ... hun gebruik van pesticiden en de bijbehorende kosten kunnen terugdringen en nog steeds voedingsmiddelen kunnen produceren die concurrerend zijn op de markt". Hierbij laat de Commissie onvermeld dat de ervaring tot nu is dat de alternatieven hogere kosten met zich meebrengen en tot opbrengstderving (en daarmee lagere inkomsten) kunnen leiden. Te verwachten is dat dit effect structureel is. Het voorstel om extra (administratieve) kosten te dekken voor een periode van vijf jaar in het kader van de GLB-steun schiet dan ook tekort. Ervaringen met de huidige uitwerking van de GLB-steun vanaf 2023 voor Nederlandse akkerbouwers wekt sowieso geen vertrouwen. Vóórdat doelen (op EU-niveau en nationaal) wettelijk zijn vastgelegd, zal de Commissie ze op economische haalbaarheid (conform de Farm to Fork-doelstelling) moeten toetsen. Hetzelfde geldt voor de impact op de oogstzekerheid en daarmee op de voedselzekerheid en -prijsvorming.

Benchmark

Met eerder genoemd project geïntegreerd teeltadvies willen we benchmarken aanmoedigen. Advies over en toepassing in de praktijk van een systeemaanpak met ICM zal resulteren in lager verbruik van chemische middelen. Middels registratie en monitoring is inzicht te krijgen in het resultaat van het advies en de toepassing, vertaald naar middelgebruik. We willen voor telers inzichtelijk maken waar zij 'staan' met hun verbruik in verhouding tot collega's met vergelijkbare omstandigheden (denk aan teeltrotatie, grondsoort, teeltomstandigheden als weer en waterbeschikbaarheid; ofwel de complexe landbouwvariabelen waar de Commissie zelf notie van maakt).

De benchmark zal een leereffect hebben en aansporen tot verdere verfijning van de ICM-aanpak. Bij adviseurs is eveneens een benchmark uit te werken om ook daar tot verdere verbetering van het (objectieve) geïntegreerd teeltadvies te komen. Deze methodiek moedigt de adviseur én de ondernemer aan om het beter te doen. We verwachten hier meer en sneller resultaat van dan de voorstellen die de Commissie doet voor gewas-specifieke regels en systemen voor onafhankelijke adviseurs. Daarbij willen we voorts aantekenen dat veel telers geen medewerkers in dienst hebben om de uitvoerige administratie bij te houden die de Commissie nu voorstelt. De administratieve verplichtingen zullen dan ook vergaand beperkt moeten worden vergeleken met de huidige voorstellen.

Tot slot

Bij herhaling geven Nederlandse akkerbouwers aan het 'beter' te willen doen en verder te willen verduurzamen. Mits ze hiertoe middelen en maatregelen krijgen aangereikt en er economisch perspectief is te verwachten. De Nederlandse akkerbouwsector maakt werk van verduurzaming met ons Actieplan Plantgezondheid. Tegelijkertijd blijven we benadrukken dat overheden (nationaal en in EU-verband) met meer urgentie werk moet maken van het faciliterend beleid. Dit zou recht doen aan het belang van het thema plantgezondheid en aan het vereiste economische perspectief voor akkerbouwbedrijven.

Met vriendelijke groet,

Dirk de Lugt
Voorzitter BO Akkerbouw